

یکشنبه 13 اسفند 1396 - 15 جمادی الثانی 1439 - 4 مارس 2018

انقصاد "معاهده پاریس" بین ایران و انگلستان و جدا شدن افغانستان از ایران (1235 ش)

انقصاد "معاهده پاریس" بین ایران و انگلستان و جدا شدن افغانستان از ایران (1235 ش)
پس از تصرف هرات در افغانستان توسط قوای ناصرالدین شاه قاجار، دولت انگلستان که از این امر ناراضی بود، به ایران اعلان جنگ داد و جزیره خارک و بوشهر را به اشغال خود درآورد. در این حال درگیری‌ها؛ بین نیروهای ایرانی و انگلیسی روی داد که به شکست سربازان ایرانی انجامید. از این رو مذاکراتی برای صلح آغاز شد که به عقد معاهده پاریس در فرانسه بین ایران و انگلیس انجامید. به موجب این معاهده ننگین، دولت ایران تعهد سپرد که هرات و تمام خاک افغانستان را تخلیه نماید و از هر ادعایی نسبت به حکومت خود در هرات و تمامی افغانستان دست بردارد. انگلیسی‌ها نیز پذیرفتند که قوای خود را از ایران خارج کنند و اسرای جنگی ایران را آزاد سازند. این معاهده، دست ایران را به کلی از دخالت در افغانستان کوتاه کرد و باعث نفوذ انگلستان در دربار ایران گردید. بنابراین، هرات به کلی از ایران جدا شد و افغانستان نیز با عنوان استقلال یابی، از ایران استقلال یافت. عهدنامه پاریس، ضربه شدید دیگری بود که بر پیکر استقلال سیاسی و اقتصادی ایران وارد آمد و بر اثر آن، که کمتر از معاهدات گلستان و ترکمنچای بین ایران و روسیه نبود، قلمرو حکومتی ایران به کمترین حد خود رسید.

رحلت فقیه بزرگ و استاد برجسته حوزه علمیه قم، آیت الله میرزا محمد فیض قمی (1329 ش)

میرزا محمد فیض قمی از نوادگان ملا محسن فیض کاشانی، در سال 1254 ش (1293 ق) در بیت علم و تقوا در شهر قم به دنیا آمد. وی پس از فراگیری مقدمات و سطوح حوزه در قم و تهران، برای تکمیل تحصیلات خود راهی تهران شد. فقه و اصول و حکمت و عرفان را از استادانی همچون آیت الله میرزا حسن آشتیانی و میرزا محمود قمی و شیخ علی رشتی فرا گرفت. وی در 24 سالگی برای ادامه تحصیل رهسپار عتبات عالیات گردید و از محضر علامه سید محمد کاظم یزدی طباطبایی، آخوند ملا کاظم خراسانی و شیخ اصفهانی بهره برد. آیت الله میرزا محمد فیض پس از اخذ اجازه اجتهاد از علمای نجف، برای درک افکار و تحقیقات علمی و فقهی آیت الله میرزا محمد تقی شیرازی به سامرا هجرت کرد و در درس آن بزرگوار شرکت نمود. طولی نکشید که وی در ردیف شاگردان بزرگ استاد قرار گرفت و به مقامات عالی علمی رسید به طوری که میرزا شیرازی، در احتیاطات خود، برخی از مقلدانش را به تقلید از فیض قمی ارجاع می‌داد. آیت الله فیض بعدها وارد قم شد و با همتی عالی، مدرسه فیضیه را به صورت مخروبه درآمده بود بازسازی احیا کرد. میرزا محمد فیض قمی از جمله عالمانی است که در دعوت از آیت الله شیخ عبدالکریم حائری یزدی از اراک به قم و تاسیس حوزه علمیه قم، نقش مهمی ایفا کرد و پس از تاسیس حوزه، در کنار آیت الله حائری، قرار گرفت. ایشان پس از رحلت آیت الله حائری و زعامت مراجع ثلاث و سپس ورود آیت الله بروجردی، علی‌رغم داشتن صلاحیت علمی و فقهی، از آن بزرگواران تبعیت می‌نمود و تحکیم آنان را، تحکیم و حفظ حوزه علمیه و برای خدا می‌دانست. کتاب الفیض، حاشیه بر عروة الوثقی، مناسک حج، حاشیه وسیلة النجاة، شرحی بر منظومه مرحوم سید بحر العلوم در فقه، ذخیره العباد و چند اثر دیگر از آن جمله‌اند. این عالم ربانی سرانجام در سیزدهم اسفند 1329 ش برابر با بیست و پنجم جمادی الاول 1370 ق در هفتاد و پنج سالگی در حین انجام فریضه نماز در حالت قنوت که دعای "الهی عاملنا بفصلک" می‌خواند روحش به ملکوت اعلیٰ پر گشود و در ایوان طلا در جوار حضرت معصومه (س) مدفون شد.

رحلت محقق کبیر "فخرالمحققین محمد بن حسن حلی" (771 ق)

فخرالمحققین محمد بن حسن حلی در سال 682 ق در شهر حله ی عراق به دنیا آمد. علوم متداول عصر از قبیل فلسفه، کلام، منطق، فقه، اصول و حدیث و... را نزد پدرش، علامه ی حلی، فرا گرفت و پیش از آنکه به سن بلوغ برسد، در انواع علوم ورزیده شد به طوری که می‌گویند در شانزده سالگی مجتهد مسلم بوده است. فخرالمحققین، تمام رشته‌های علوم و فنون را در خدمت پدر علامه ی حلی تکمیل نمود و جز وی استادی ندیده است. شهید اول، شیخ احمد بحرانی و سید تاج الدین ابن معیه و شیخ ظهیرالدین (فرزندش) از شاگردان مشهور او بوده‌اند. تالیفات فخرالمحققین، مانند "شرح مبادی الاصول"، "شرح تهذیب الاصول" و "المسایل الحیدریه"، از بهترین کتب شیعه محسوب می‌شود. این عالم ربانی سرانجام در 89 سالگی به دیدار محبوب شتافت و در نجف اشرف به خاک سپرده شد.

وقوع جنگ جمل بین امام علی (ع) و سپاه ناکثین (36 ق)

مدت کوتاهی پس از به خلافت رسیدن امام علی (ع) و بیعت مردم با آن حضرت، طلحه و زبیر از یاران قدیمی پیامبر اسلام (ص) که در به دست آوردن سهمی از حکومت ناکام مانده بودند، بیعت خود را شکستند و به سوی مکه رهسپار شدند. آنان در مکه با عایشه همسر رسول خدا (ص) ملاقات کرده و با همدستی یکدیگر، مردم را به خونخواهی عثمان، علیه امام علی (ع) فرا خواندند. از آن طرف، چون امام از ماجرا آگاه شد، تجهیز قوا فرمود و در صدد دفع فتنه ی

پس از شهادت امام حسین(ع) عبدالله بن زبیر که در این هنگام کارش در مکه بالا گرفته بود و ادعای خلافت داشت، توسط سپاهیان یزید تحت محاصره واقع شد. ولی با مرگ یزید، این محاصره از هم گسست و عبدالله بن زبیر در سال 68 ق کوفه را نیز تسخیر نمود. هنگامی که عبدالملک بن مروان به خلافت اموی رسید جنگ با عبدالله را آغاز کرد و در 71 کوفه را از دست ابن زبیر خارج ساخت. در سال 72، عبدالملک بن مروان، حجاج بن یوسف ثقفی، یکی از سرداران سفاک و ستمگر خود را که نمونه‌ی کاملی از بی‌رحمی و آدم‌کشی بود برای دفع عبدالله روانه‌ی مکه نمود. حجاج، مکه را محاصره کرد و خانه‌ی بی‌کعبه را به ضرب سنگ‌هاپی که از منجنیق پرتاب می‌شد ویران ساخت. حجاج در این حمله، سرانجام عبدالله بن زبیر را به دام انداخت و کشت.

امضاء قرارداد ننگین خروج ایران از هرات در زمان ناصرالدین شاه قاجار (1857م)

هنگامی که انگلستان در سال 1856م درگیر جنگ کریمه در اروپا بود، ناصرالدین شاه قاجار، به تحریک و تشویق روس‌ها که در جنگ کریمه با انگلیسی‌ها درگیر شده بودند به هرات لشکرکشی کرد و با استفاده از گرفتاری انگلیس این شهر را در اول نوامبر 1856م به تصرف خود درآورد. دولت انگلیس در همان روز که هرات به تصرف نیروهای ایران درآمد، به ایران اعلان جنگ داد. بلافاصله هشت کشتی جنگی انگلیس با تعدادی کشتی‌های بخاری و بادی به حرکت درآمده و در چهارم دسامبر همان سال، بنادر و جزایر ایران را در خلیج فارس مورد حمله قرار دادند. در نتیجه تا پایان سال، جزیره خارک و بندر بوشهر به تصرف نیروهای انگلیسی در آمد و در ژانویه سال 1857م، سربازان انگلیسی و هندی با پیشروی در داخل خاک ایران، تا ناحیه کرمان پیش رفتند. در همین احوال، قوای انگلیس در حوالی خرمشهر پیاده شدند و کشتی‌های جنگی آنان، اهواز را به تصرف خود درآوردند. ناصرالدین شاه که از عاقبت کار بیم‌ناک شده بود، با اعزام نماینده‌ی ای به پاریس، خواستار میانجی‌گری فرانسه در این زمینه گردید. در نتیجه قراردادی در چهارم مارس 1857م منعقد شد که به موجب آن، دولت ایران تعهد داد که در برابر خروج نیروهای انگلیس، از ایران، بی‌درنگ هرات را تخلیه و از هرگونه ادعای حاکمیت و سلطنت بر افغانستان صرف نظر نماید و ثانیاً بندرعباس و جابهار را در ازاء مبلغ ناچیزی اجاره، به والی مسقط در کشور عمان واگذار کند. بند دوم، موضوعی بود که به هیچ وجه ارتباطی به اختلافات ایران و انگلیس نداشت. با این حال دولت هراسان ایران، بلافاصله این قرارداد ننگین را پذیرفت و ناصرالدین شاه بدون اخذ هیچ نتیجه‌ی ای، با سرافکندگی، دستور عقب‌نشینی نیروهای ایران از افغانستان را صادر کرد. از این زمان بود که افغانستان به کلی از ایران، جدا شد و افغانستان تحت الحمایه انگلستان قرار گرفت.

ناکثین برآمد. چون پیروان طلحه و زبیر شهر بصره را تصرف کرده و علیه امام شوریدند، سپاه حضرت نیز در مقابل آنان قرار گرفت. امیرالمؤمنین قبل از آغاز جنگ به میان هر دو صف لشکر آمد و به نصیحت عایشه و طلحه و زبیر پرداخت و عایشه را به خاطر بیرون آمدن از حریم حرم و طلحه و زبیر را بر شکستن بیعت ملامت فرمود. امام چون دید که صلح امکان‌پذیر نیست، با آنان اتمام حجت کرد و از آن پس، آتش جنگ شعله‌ور گشت. سرانجام با کشته شدن طلحه و زبیر و شانزده هزار نفر از ناکثین و شهادت بیش از هزار یاور علی(ع)، این جنگ با پیروزی امام پایان پذیرفت. این جنگ به دلیل سوار بودن عایشه بر شتر، به جمل شهرت یافت.